

Strange Recollections

I. What Does Moshe Remember?

שמות פרק לד

(א) ויאמר יקוק אל משה פסל לך שני לוחות אבנים כראשנים וכתבתי על הלחת את הדברים אשר היו על הלחת הראשנים אשר שברת:
 (ב) והיה נכון לבקר ועלית בבקר אל הר סיני ונצבת לי שם על ראש ההר:
 (ג) ואיש לא-יעלה עמך וגם-איש אל-ירא בכל-ההר גם-הצאן והבקר אל-ירעו אל-מול ההר ההוא
 (ד) ויפסל שני-לוחות אבנים כראשנים וישכם משה בבקר ויעל אל-הר סיני כאשר צוה יהוה אתו ויקח בידו שני לוחות אבנים

1 And Hashem said to Moses: 'Carve for yourself two tablets of stone like to the first; and I will write upon the tablets the words that were on the first tablets, which you shattered. **2** And be prepared in the morning, and ascend Mount Sinai in the morning unto, and stand there by Me there on the mountaintop. **3** No one else shall come up with you, and no one else shall be seen anywhere on the mountain; neither shall the flocks and the herds graze at the foot of this mountain.' **4** So Moses carved two tablets of stone, like the first, and early in the morning he went up on Mount Sinai, as the LORD had commanded him, taking the two stone tablets with him.

דברים פרק י'

(א) בעת ההוא אמר יקוק אלי פסל לך שני לוחות אבנים כראשנים ועלה אלי ההרה ועשית לך ארון עץ:
 (ב) ואכתב על הלחת את הדברים אשר היו על הלחת הראשנים אשר שברת ושמתם בארון:
 (ג) ואעש ארון עצי שטים ואפסל שני לוחות אבנים כראשנים ואעל ההרה ושני הלחת בידי:
 (ד) ויכתב על הלחת כמכתב הראשון את עשרת הדברים אשר דבר יקוק אליכם בהר מתוך האש ביום הקהל ויתנם יקוק אלי:
 (ה) ואפן וארד מן ההר ואשם את הלחת בארון אשר עשיתי ויהיו שם כאשר צוני יקוק:

1 At that time Hashem said to me: 'Carve for yourself two tablets of stone like to the first, and ascend to Me to the mountain; and make for yourself an ark of wood. **2** And I will write on the tablets the words that were on the first tablets which you did shatter, and you shall place them in the ark.' **3** So I made an ark of cedar-wood, and carved two tablets of stone like unto the first, and I ascended the mountain with the two tablets in my hand. **4** And He wrote on the tables according to the first writing, the Ten Declarations, which Hashem spoke unto you on the mountain from the midst of the fire on the day of the assembly; and Hashem gave them to me. **5** And I turned and descended from the mountain, and I placed the tablets in the ark that I had made; and they remained there, as Hashem commanded me.

II. Breaking the Tablets

שמות פרק לב

(יט) ויהי כאשר קרב אל המחנה וירא את העגל ומחלת ויחר אף משה וישלך מידו (מידיו) את הלחת וישבר אתם תחת ההר:

19 And it came to pass, as soon as he drew near the camp, that he saw the calf and the dances; and Moses' anger waxed hot, and he threw the tablets from his hands, and shattered them at the foot of the mountain.

דברים פרק ט

(טז) וארא והנה חטאתם ליקוק אלהיכם עשיתם לכם עגל מסכה סרתם מהר מן הדרך אשר צוה יקוק אתכם:

(יז) ואתפש בשני הלחת ואשלכם מעל שתי ידי ואשברם לעיניכם:

16 And I saw, and, behold, you had sinned against Hashem, your God; you had made for yourselves a molten calf; you had strayed quickly from the way that Hashem had commanded you. **17** And I took hold of the two tablets, and threw them from my two hands, and shattered them before your eyes.

II. Judgment

תלמוד בבלי מסכת יבמות דף סב עמוד א

והסכימה דעתו לדעת המקום, דכתיב: אשר שברת, ואמר ריש לקיש, אמר ליה הקדוש ברוך הוא למשה: יישר כחך ששברת.

דברים פרק לד

(י) ולא קם נביא עוד בישראל כמשה אשר ידעו יקוק פנים אל פנים:

(יא) לכל האתת והמופתים אשר שלחו יקוק לעשות בארץ מצרים לפרעה ולכל עבדיו ולכל ארצו:

(יב) ולכל היד החזקה ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל:

10 And there hath not arisen a prophet since in Israel like unto Moshe, whom Hashem knew face to face; **11** in all the signs and the wonders, which Hashem sent him to do in the land of Egypt, to Pharaoh, and to all his servants, and to all his land; **12** and by all the mighty hand, and in all the awesome power, which Moshe performed in the sight of all Israel.

רש"י דברים פרק לד

(יב) ולכל היד החזקה - שקבל את התורה בלוחות בידיו:

ולכל המורא הגדול - נסים וגבורות שבמדבר הגדול והנורא:

לעיני כל ישראל - שנשאו לבו לשבור הלוחות לעיניהם, שנאמר (לעיל ט, יז) ואשברם לעיניכם, והסכימה

דעת הקדוש ברוך הוא לדעתו, שנאמר (שמות לד, א) אשר שברת, יישר כחך ששברת:

Rashi: The final words of the Torah text, "before the eyes of all Israel," reference Moshe's greatness in the shattering of the tablets

III. The Approaches

A. An involuntary Act

רשב"ם שמות פרק לב

(יט) וישלך מידו - כשראה את העגל תשש כחו ולא היה בו כח והשליכם רחוק ממנו קצת שלא יזיק את רגליו בנפלים, בדרך כל משליכי משאוי כשאין בהם כח לשאת. וכן ראיתי בפרקים של רבי אליעזר, ועיקר פשוטו כן:

Rashbam: When Moshe saw the calf, his strength ebbed and he had only enough power to thrust the tablets far enough away that they would not damage his feet as they fell from his hands.

רמב"ן שמות פרק לב

(טז) והלחות מעשה אלהים המה - היה ראוי שיזכיר הכתוב כל מעשה הלחות בפסוק ויתן אל משה (לעיל לא יח), כאשר אמר כתובים באצבע אלהים. אבל הזכירו בכאן לספר במעלתו, לומר כי לא נמנע משה בכל זה מלשבר אותם, כי חרה לו בראותו המעשה הרע ההוא, ולא יכול להתאפק, או כענין שהזכירו רבותינו (בשמות רבה ט יא) שפרח הכתב עתה בבואו בגבול העגל במקום הטומאה והחטא:

Ramban: Moshe did not hesitate to shatter the tablets, for he was so angered when he saw this evil deed, he could not control himself.

B. A Defensive Maneuver

שמות רבה (וילנא) פרשת כי תשא פרשה מג

אמר משה מוטב נידונין כשוגגין ואל יהו מזידין למה שהיה כתוב בלוחות (שם / שמות / כ) אנכי ה' אלהיך ועונשו אצלו זובח לאלהים יחרם לפיכך שבר את הלוחות

Midrash Rabba: Moshe reasoned: Better that the people should be judged as inadvertent sinners rather than conscious perpetrators. He therefore shattered the tablets.

שמות רבה (וילנא) פרשת כי תשא פרשה מו

ד"א וארא והנה חטאתם לה' אלהיכם, ראה שאין לישראל עמידה וחבר נפשו עמהם ושבר את הלוחות ואמר להקב"ה הם חטאו ואני חטאתי ששברתי הלוחות, אם מוחל אתה להם אף לי מחול שנאמר (שם / שמות / לב) ועתה אם תשא חטאתם כן לחטאתי מחול, ואם אין אתה מוחל להם אל תמחול לי אלא מחני נא מספרך אשר כתבת

Midrash Rabba: Moshe throws his lot in with the nation. "If they have sinned," he argues, "so, too, I have sinned. After all, I shattered the tablets."

C. Condemnation

רש"י שמות פרק לב

(יט) וישלך מידי וגו' - אמר מה פסח שהיא אחת מן המצות, אמרה תורה (שמות יב מג) כל בן נכר לא יאכל בו, התורה כלה כאן, וכל ישראל משומדים ואתננה להם:

Rashi: Moshe deliberates: if the Torah states with regard to the Pesach sacrifice, which is only one mitzva—"no apostate may partake of it," now when the entire Torah is involved and all of Israel are apostates, shall I give the Torah to them?

E. Educative

העמק דבר לב:טו

אלא בא הכתוב לבאר איך עשה משה כל הגדולות ליקח את העגל ולשרפו באש ולא עמד איש נגדו והרי את אהרן הכריחו עוד לעשות אלא משום שמהם התחכם ולא שבר את הלוחות בהיותו בהר כשאמר לו ה' ממעש' העגל והוחלט אצלו לשברם וגם הבין כי כך רצונו ית' כמש"כ בס' דברים ט' י"ב והלאה. אלא משום שרצה משה לשבר את לבב העם ולהסעיר דעתם בראותם אשר משה משבר לעיניהם סגולה נפלאה כזו ויהיו נעצבים עד שלא ימצאו ידיהם למחות ביד משה על כל מה שעשה

Netziv: Moshe is in control at all times. He deliberately delays the shattering of the tablets until he is in view of the nation, thus ensuring their remorse and their acceptance of the appropriateness of their punishment.

משך חכמה שמות פרק לב פסוק יט

...האם תדמו כי אני ענין ואיזו קדושה בלתי מצות ה', עד כי בהעדר כבודי עשיתם לכם עגל! חלילה, גם אני איש כמוכם, והתורה אינה תלויה בי...
רצונו לומר כי אין שום קדושה וענין אלקי כלל בלעדי מציאות הבורא יתברך שמו. ואם הביא הלוחות, היו כמחליפים עגל בלוח ולא סרו מטעותם

Meshech Chochma: Moshe teaches the nation that there is only one source of holiness: God himself.

F. Return to Recollections

The Ark: A lesson of context?

G. Understanding Nechama....

בראשית ה:כט

ויקרא את־שמו נח לאמר זה ינחמנו ממעשנו ומעצבון ידינו מן־האדמה אשר אררה יהוה

בראשית ו:ו

וינחם יהוה כי־עשה את־האדם בארץ ויתעצב אל־לבו

שמות לב:יד

וינחם יהוה על־הרעה אשר דבר לעשות לעמו (פ)